

**ОЦІНЮВАННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ РЕДИСКИ ЗА
КОМПЛЕКСОМ ГОСПОДАРСЬКО ЦІННИХ ОЗНАК**

Куліков Ю.А.¹, Вороніна П.Б.¹,

Яременко Г.Б.¹, Кубрак С.М.²

¹«Відділ селекції овочевих культур»

Інституту садівництва НААН

смт. Борова, Київська обл., Україна

e-mail: malvinakds@ukr.net

²«Білоцерківський національний аграрний університет»

м. Біла Церква, Київська обл., Україна

e-mail: kubraksweta@ukr.net

В умовах сучасного етапу розвитку ринкової економіки України існує потреба задоволення галузі овочівництва новими високопродуктивними сортами та гетерозисними гібридами. Частіше за все їх нестача покривається за рахунок імпорту із зарубіжних країн [4]. Незважаючи на активний розвиток науки і клопітку працю вітчизняних вчених мережі науково-дослідних селекційних установ, а також роботі громадських організацій, підприємств та установ Державний реєстр сортів, придатних для поширення в Україні у 2022 році налічує незначну кількість сортів і гібридів редиски власної селекції, яка складає лише 26,9%. Більшість сортименту створювалася в таких країнах: Нідерланди, Польща, Німеччина, Чехія, Франція, Австрія, Швейцарія [1, 4]. Для реалізації продовольчого потенціалу у виробництві конкурентоспроможної продукції гетерозисні гібриди редиски повинні відзначатися скоростиглістю, мати високу врожайність та коренеплоди високої якості, а також бути стійкими проти стеблуння, шкідників і хвороб. Отримання бажаних гібридів завжди залежить від добору батьківських пар.

Для розв'язання цієї проблеми потрібно створити вихідні лінії, які поєднували б собі високий адаптивний та продуктивний потенціал, стійкість проти шкідників і хвороб, стеблуння, стресових умов та характеризувалися високою комбінаційною здатністю. Нині у селекції гібридів першого покоління існує найбільш результативний метод – само несумісності [3]. Тому створення гібридів з використанням самонесумісності на основі високопродуктивних, стабільних, стійких

проти хвороб і стеблуння генетичних джерел є досить актуальним питанням.

Метою досліджень було оцінити отриманий матеріал за скоростиглістю, стійкість рослин проти стеблуння, врожайністю, масою та товарністю коренеплоду.

Науково-дослідну роботу щодо створення ранньостиглих самонесумісних ліній та гібридів редиски розпочали в відділі селекції овочевих культур Інституту садівництва ще в 2011 році. Колекційні зразки були представлені самозапильними лініями, сортами та гібридами вітчизняної та зарубіжної селекції (Німеччина, Франція, Польща, Нідерланди). Частина вихідного матеріалу отримали від Інституту овочівництва і баштанництва НААН. За контроль впродовж двох останніх років брали вітчизняний сорт Ясочка. Селекційні дослідження та методи добору рослин з гібридних популяцій здійснювали відповідно до методики «Сучасні методами селекції овочевих і баштанних культур» [5]. Стеблуння у рослин редиски оцінювалися на 7-й день після формування коренеплоду. Отримані дані аналізували за допомогою статистичних методів дисперсійного, кореляційного аналізу, викладених у наукових працях Б. А. Доспехова, та з використанням комп'ютерної програми “Statistica-7” [2].

Оцінка зразків у розсаднику вихідного матеріалу за тривалістю вегетаційного періоду показала, що найбільш скоростиглими виявилися такі: Ясочка, Еспресо та Ілка. У них коренеплоди формувалися дуже швидко всього за 18 діб, починаючи від появи сходів. Найбільш пізньостиглим були сорти Богиня (26 діб), Рудольф (25 діб) та Черрі Белл (25 діб).

Найвищу стійкість до стеблуння колекційному розсаднику редиски спостерігали у таких сортів: Л-108 (12,7%), Французький сніданок (11,9%); Jolly (13,1%), Данко (13,4%). Ці сорти можуть бути використані в подальшій селекційній роботі.

Суттєво перевищували контроль Ясочка за врожайністю коренеплодів, де цей показник складав 4,5 кг/м² такі варіанти, як Jolly (5,5 кг/м²) та Данко (4,7 кг/м²). Майже на рівні з ним були зразки Престо та Ілка з товарною врожайністю відповідно 4,5 та 4,4 кг/м².

Високим відсотком товарності врожаю коренеплодів різних колекційних зразків редиски характеризувалися такі, як: Helgo – 96%,

Данко 93 %, Еспрессо – 93%, Сора – 92%. У сорту-контролю Ясочка цей показник становив 91%.

Найменша середня маса коренеплоду різних сортозразків редиски була у Сакси та Французький сніданок – 20 г. Істотно більші коренеплоди формувалися на рослинах сортів таких, як: Jolly (30 г), Престо (29 г).

Отже, встановлено особливості прояву ознак генофонду редиски та виділено джерела ранньостиглості – Ясочка, Еспрессо, Ілка у яких тривалість вегетаційного періоду становила менше 20 діб; стійкості до стеблуння – Л-108, Французький сніданок, Jolly, Данко; врожайності– Jolly- 5,5 кг/м², Данко – 4,7 кг/м², Престо та Ілка - 4,4 кг/м². Кращими за товарністю були Helgo – 96%, Данко та Еспрессо – 93%, Сора – 92%.

Список використаних джерел

1. Державний реєстр сортів рослин, придатний для поширення в Україні у 2022 році. / підг. С. І. Мельник та ін., 2019. С. 415-418. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin>. (дата звернення: 02.02.2022).
2. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта. Москва: Агропромиздат, 1985. 351с.
3. Кулікова Н. М. Комбінаційна здатність самонесумісних ліній редиски / Н. М. Кулікова, Д. В. Книш, Ю. А. Куліков // Збірник наукових праць [Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків]. 2012. Вип. 14. С. 468-471
4. Сич З. Д. Можливості українського овочівництва в умовах глобалізації / З.Д. Сич, В.В. Хареба // Овочівництво і баштанництво. 2004. Вип. 49. С. 3–11.
5. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур / За редакцією Т.К. Горової, К.І. Яковенка. Харків, 2001. 642 с.